

MEMÒRIA D'ACTIVITATS (maig-desembre 2023)

**Junta de la Secció d'Arqueologia
Col·legi de Professionals i Docents de la Cultura de
València i Castelló
Febrer 2024**

Secció Arqueologia
CDL València-Castelló

ÍNDEX

1. Presentació de la Junta
2. Enquesta inicial
3. Notes de premsa i comunicació
 - 3.1 Nota de premsa
 - 3.2 Carta contestació article Pemán
 - 3.3 Xarxes socials
4. Acta de l'Assemblea 22/6/2023
5. Reunions mantingudes amb institucions i associacions en 2023
6. XI Jornades d'Arqueologia de la Comunitat Valenciana
7. Formació: programa de cursos i jornades (1er semestre 2024)
8. Annex. Resums de les comunicacions presentades a les Jornades d'Arqueologia

1. PRESENTACIÓ DE LA JUNTA D'ARQUEOLOGIA

El mes de maig passat vam iniciar una nova etapa de la Junta de la Secció d'Arqueologia del CDL de València i Castelló, formada per:

Víctor M. Algarra Pardo, president
Andrea Moreno Martín, vicepresidenta
Joan Falcó Alcázar, secretari
Alejandro Vila Gorgé, tresorer
Esperança Huguet Enguita, vocal
Tono Vizcaíno Estevan, vocal
Lourdes Roca Fernández, vocal

Des de la nova Junta proposem unes línies bàsiques d'actuació, fonamentades en tres pilars:

- Defensar l'arqueologia i els seus professionals davant de les administracions públiques, les associacions empresarials i altres col·lectius professionals relacionats, així com universitats, museus i entitats culturals.
- Contribuir a la dignificació de la professió a través de la mediació davant de qualsevol agent social i del compromís amb la deontologia i les bones pràctiques.
- Promoure una alta qualificació del nostre col·lectiu, que assegure el correcte desenvolupament professional, a l'alçada de les expectatives que ens demana el mercat laboral.

A partir d'aquestes premisses, proposem accions a curt, mig i llarg termini:

1. Reactivar la comunicació i participació activa de les persones que integren el Col·legi.

Considerem una acció preferent establir una comunicació fluida amb els nostres col·legiats i col·legiades, amb el propòsit d'escoltar les necessitats, les inquietuds, les expectatives i les opinions del col·lectiu. L'assemblea ha de ser l'espai preferent de debat i participació i, per això, s'han d'implementar mecanismes per reactivar-la. Alhora, s'han de plantejar altres canals de comunicació, com ara la formació de grups de treball i la possibilitat d'enllaç per xarxes socials.

2. Entaular relacions constructives amb les diferents administracions.

Partim de tres línies prioritàries de treball. En primer lloc, fer arribar als òrgans competents les propostes de millora i adequació d'aspectes del *Reglament de regulació de les actuacions arqueològiques* (Decret 107/2017), que en la pràctica no estan sent satisfactòries. Per exemple, la necessitat de definició dels criteris d'actuació en les intervencions, en el dipòsit de materials, en els terminis de concessió de permisos o en la definició mateixa de qui pot

exercir la pràctica de l'arqueologia, amb una formació avalada en aquesta disciplina. En segon lloc, que s'implemente una comunicació activa entre l'administració i els i les professionals a l'hora d'elaborar propostes normatives que legislen i regulen la pràctica de l'arqueologia. I en tercer lloc, formalitzar reunions amb les diferents administracions amb serveis reconeguts d'arqueologia i museus per resoldre qüestions de la gestió diària que cal abordar.

3. Establir aliances amb altres col·legis professionals i associacions.

Partint d'una concepció de l'arqueologia com a ciència transversal i del patrimoni com a objecte d'estudi interdisciplinar, proposem construir una relació més estreta amb col·lectius amb què treballem cada dia: professionals de la restauració, l'arquitectura, l'urbanisme, el turisme, l'antropologia, la geografia i la museologia, entre moltes altres.

4. Facilitar l'assessorament jurídic i laboral.

Establir els canals de comunicació pertinents entre els i les col·legiades i l'assessoria legal del col·legi, a fi de traslladar les necessitats particulars del col·lectiu, vehicular la resolució de conflictes i facilitar la mediació entre professionals i agents públics i privats implicats en el desenvolupament de l'arqueologia professional.

5. Fomentar la informació i el debat al voltant de l'arqueologia.

Des de la Junta plantejem la posada en marxa d'iniciatives que afavorisquen, d'una banda, la difusió del coneixement i, de l'altra, la reflexió crítica i constructiva de la professió:

- Organització de trobades i taules rodones professionals al llarg de l'any per abordar qüestions com ara metodologies de treball, ètica i responsabilitat social, marcs legislatius, models i processos de gestió, així com qüestions relatives a la pròpia investigació arqueològica.
- Consolidació de les Jornades anuals d'Arqueologia de la Comunitat Valenciana, actualitzant-ne l'organització i el desenvolupament a nous estàndards i noves necessitats, com ara l'accés en *streaming* i el repositori online.
- Publicació dels resums de les intervencions. Possibilitat de creació d'un repositori en línia que permeta l'accés i la consulta als resums de les actuacions i la seua georeferenciació, requisit que durant molts anys ha estat sol·licitat per l'administració autonòmica i que opinem és un pas per aconseguir una difusió de les intervencions.
- Possibilitat de reedició de la revista *Intervenció i Patrimoni*, publicada en la dècada de 1990 per la primera Junta del Col·legi. La intenció és que es convertisca en un canal

de reflexió sobre problemàtiques i reptes de la professió en les diferents dimensions (investigació, gestió, legislació, difusió) i des d'una perspectiva territorialitzada, així com una plataforma on compartir l'activitat generada pel col·legi (taules rodones, xerrades, cursos). Es proposa una periodicitat anual.

- Configurar un banc de dades de cartografies i planimetries urbanístiques i patrimonials dels termes municipals de la província de València i Castelló, com el que té a la seua disposició el Col·legi d'Arquitectes, a fi de facilitar la pràctica professional al col·lectiu de l'arqueologia.

6. Promoure una formació especialitzada.

La formació contínua i l'ampliació de coneixements, sobretot dels continguts especialitzats que no s'ofereixen en els plans acadèmics reglats, és una de les nostres aspiracions principals. La formació és la millor garantia de consolidació del col·lectiu, per això proposem:

- Dissenyar una programació estable de cursos de formació que tracten temàtiques diverses, tant les que s'han abordat fins ara (dibuix arqueològic, planimetries assistides per ordinador, SIG, arqueologia de l'arquitectura, riscos laborals, arqueologia forense, memòria històrica) com altres necessàries per a la nostra pràctica diària (legislació i elaboració de Plans Especials, Plans Directors i Catàlegs de Béns, estudi de materials arqueològics de diverses naturaleses i períodes, etc.).
- Estudiar la viabilitat de l'homologació oficial d'aquests cursos, així com la col·laboració amb altres col·legis professionals per organitzar cursos de temàtiques transversals, lligades a disciplines com l'arquitectura, l'urbanisme, la restauració, la geografia, el turisme, la museologia o l'antropologia.
- Organització d'un programa de conferències on es donen a conèixer tant els resultats dels treballs dels i les professionals del Col·legi, com aportacions d'altres entitats, camps disciplinaris i territoris que puguen resultar d'interès per al col·lectiu.
- Presentació de llibres i altres materials i propostes desenvolupats per les persones col·legiades o d'interès per al nostre col·lectiu.

7. Consolidar la relació amb la Universitat.

Aspirem a construir una relació sòlida amb l'àmbit acadèmic amb l'objectiu d'estendre ponts i col·laborar en àmbits com la formació completa que requereixen els i les professionals de l'arqueologia, la recerca, la difusió, la gestió i la socialització de l'arqueologia.

8. Obrir el diàleg amb la societat.

L'arqueologia és una disciplina amb un marcat caràcter social i públic i, per tant, hem d'aprofundir en estratègies que ens permeten connectar amb la societat. Això passa, en primer lloc, per la difusió del coneixement generat en la nostra feina com a part d'un compromís professional i ètic. En segon lloc, la sensibilització sobre el patrimoni i el paper de l'arqueologia en la seua recuperació, estudi i preservació. I, finalment, noves maneres de pensar la professió en què la coparticipació dels agents socials modele escenaris innovadors d'intervenció, gestió, interpretació i defensa del patrimoni.

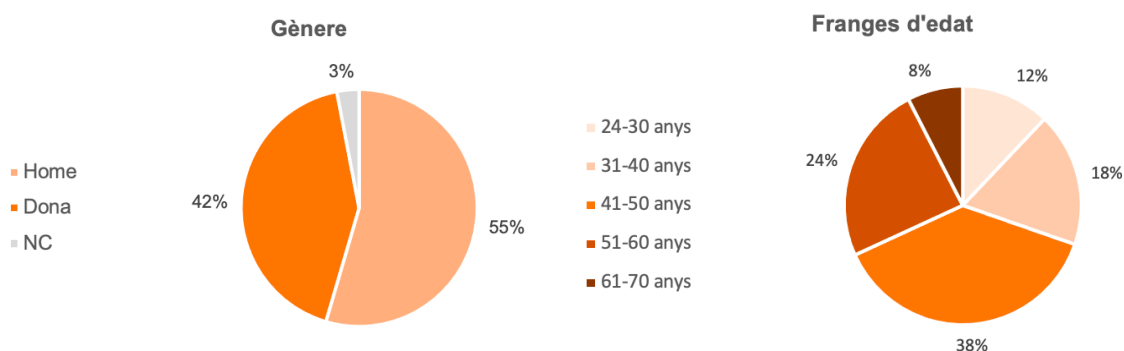
2. ENQUESTA INICIAL

Una de les primeres iniciatives que vam posar en marxa en constituir la nova Junta va ser la realització d'una enquesta online per a conèixer l'opinió de les persones col·legiades. El propòsit d'aquest qüestionari va ser centrar els temes que més preocupen als membres del nostre col·lectiu i explorar el grau de satisfacció amb els cursos ofertats i les demandes de noves formacions, entre altres.

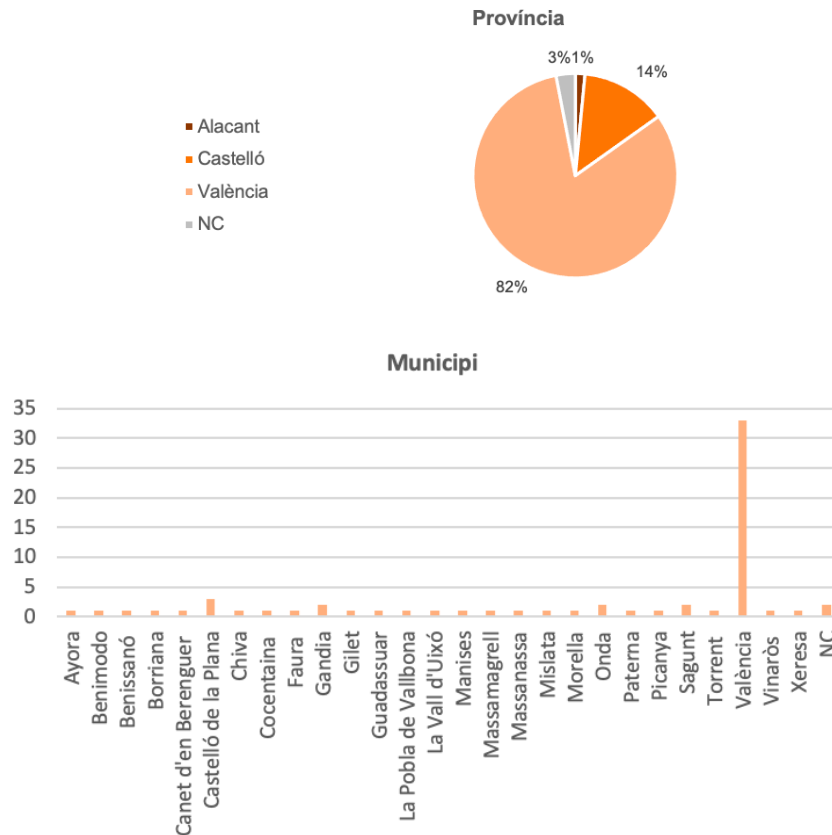
El qüestionari constava de preguntes tancades, d'elecció múltiple i obertes, i va ser respost per 66 persones. Cal tindre en compte, per tant, que els resultats no es poden prendre com a representatius del conjunt del col·lectiu, però sí constitueixen una primera aproximació a les inquietuds, preocupacions i interessos del nostre sector, i com a tal els hem tingut en compte a l'hora de pensar el nostre programa d'acció com a nova Junta.

Perfil sociodemogràfic

Tal i com es pot observar als gràfics, el perfil de persones que van respondre el qüestionari és d'una majoria d'homes (55%) tot i que sense massa distància respecte de les dones (42%), amb una franja d'edat predominant de 41-50 anys (38%), seguida del segment 51-60 (24%) i en menor mesura de 31-40 (18%). Cal apuntar, així mateix, que la franja més jove, d'entre 24-30 anys, té una representació limitada (12%), tot i que superior a la dels perfils més majors de 61-70 anys (8%).

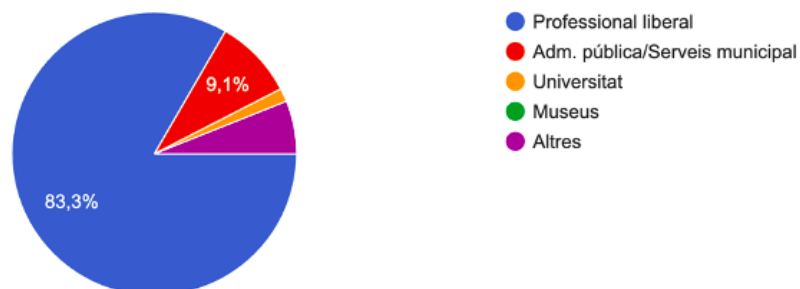
Des del punt de vista territorial, hi ha un clar predomini de persones vinculades a la província de València (82%), mentre la província de Castelló a penes representa un 14%. Hi ha, així mateix, una representació molt residual de persones vinculades a la província d'Alacant, fenomen lògic tenint en consideració l'àrea d'acció territorial del CDL. De manera més precisa, tot i que hi ha una bona representació de municipis, les dades posen de manifest que la gran majoria estan associats a la ciutat de València.

Activitat professional

Pel que fa a l'activitat professional, la immensa majoria són professionals liberals (83%), amb una representació reduïda de personal de l'administració pública (9%) i de les universitats (2%). Hi ha, a més a més, una clara diversificació dels àmbits professionals (la pràctica totalitat apunta més d'un àmbit de treball).

Sector Laboral
66 respostes

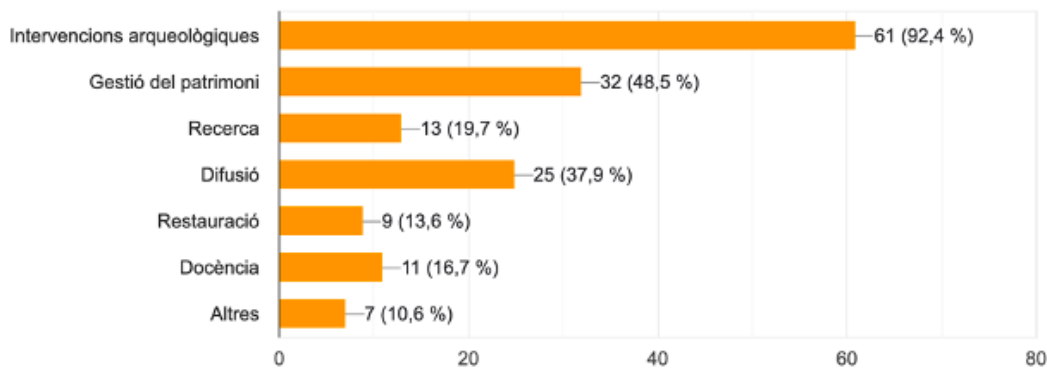

De manera específica, com a activitat professional predomina l'àmbit de les intervencions arqueològiques (92% de les persones s'hi dediquen), però no s'ha de menystenir la importància de la gestió del patrimoni (48%) i de la difusió (38%) com a opcions també

assenyalades. En canvi, activitats com la restauració (14%) i la docència (17%) suposen un percentatge baix de la dedicació. D'altra banda, crida l'atenció l'escassa importància que s'atribueix a la recerca com a part de la pràctica professional, ja que només un 20% de les persones l'apunten.

En quins àmbits desenvolupes majoritàriament la teua activitat professional? La resposta pot ser múltiple

66 respostes

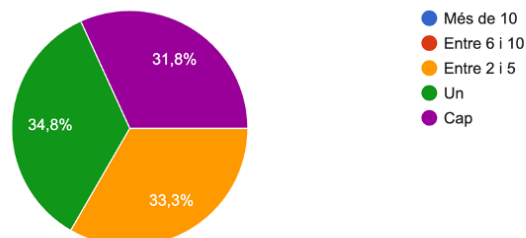
Percepció del Col·legi Professional

Cal apuntar que tot i que l'enquesta es va plantejar en obert per a que també la pogueren respondre professionals de diferents àmbits de l'arqueologia per a enriquir la mirada sobre el CDL, el 100% de les persones que van respondre el qüestionari estan col·legiades. D'aquest total, hi ha un 88% que considera necessària la col·legiació per als professionals que treballem en l'arqueologia, però no cal perdre de vista eixe 12% que considera el contrari, la qual cosa parla d'una certa desafecció respecte del que representa el Col·legi.

Respecte a la percepció de l'activitat del Col·legi, convé assenyalar que la participació dels col·legiats i col·legiades en l'últim any (2022-2023) és baixa, ja que pràcticament una tercera part (32%) afirma no haver participat en cap activitat; una altra tercera part (33%) ha participat només en una activitat; i l'altra tercera part ho fa en entre 2 i 5 activitats.

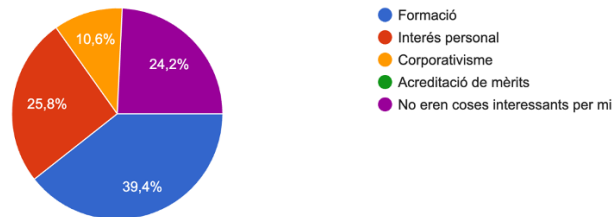
En quants actes organitzats pel Col·legi has participat en l'últim any?

66 respostes

Quant a la motivació de la participació en l'activitat del Col·legi, el principal argument és la formació (39%), seguit de l'interès personal (26%). Només un 11% reconeix haver-se implicat per qüestions de corporativisme, mentre un 24% considera que el que es va ofertar no resultava d'interès, motiu pel qual no va participar-hi.

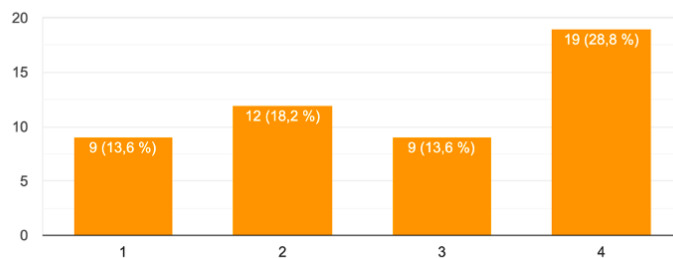
Atenent a la resposta anterior, quin ha sigut el motiu de la teua participació?
66 respostes

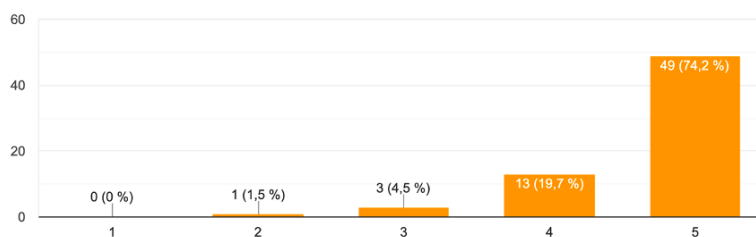
El gruix del qüestionari va consistir en una valoració de l'1 al 5 –on 1 representa la puntuació més baixa i 5 la més alta– dels avantatges que implica la col·legiació en diferents aspectes. Tal i com es desprèn dels gràfics, les qüestions on hi ha més unanimitat en aquest sentit són:

- Defensa dels drets dels professionals (85%)
- Servir de nexa amb l'administració (74%)
- Establiment de criteris unificats (66%)
- Formació (63%)

Punt d'unió entre els professionals
66 respostes

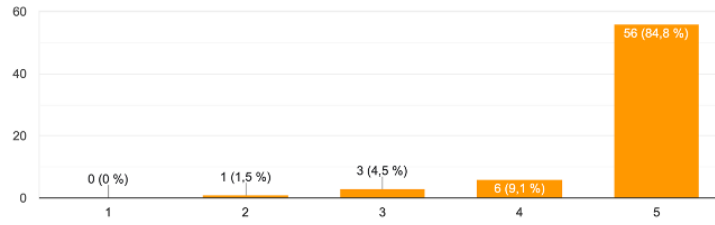

Nexa amb l'administració
66 respostes

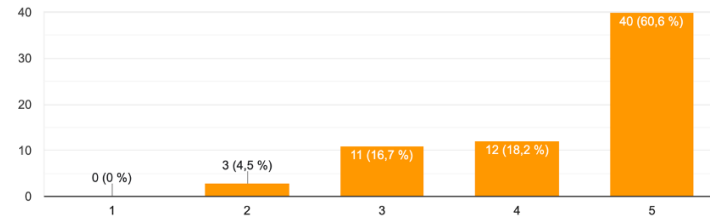
Defensa de drets del professionals

66 respostes

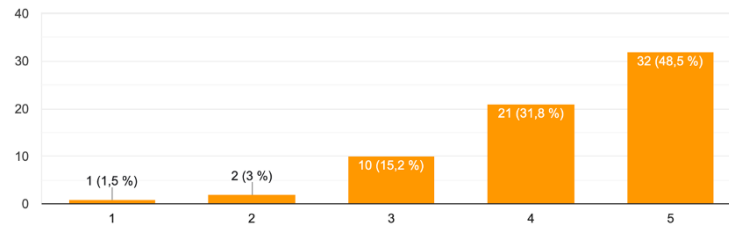
Difusió de la informació

66 respostes

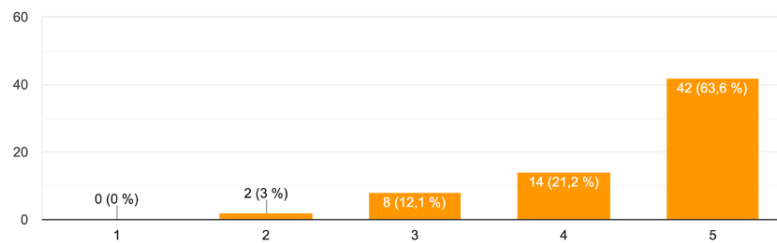
Connectar els col·legiats entre sí

66 respostes

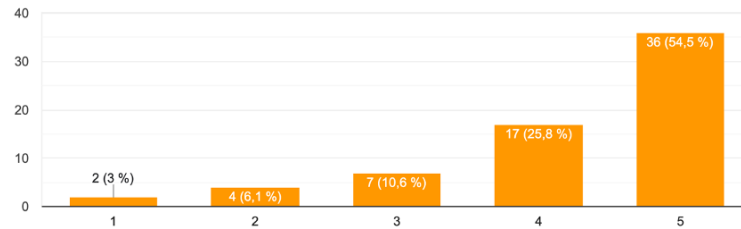
Formació

66 respostes

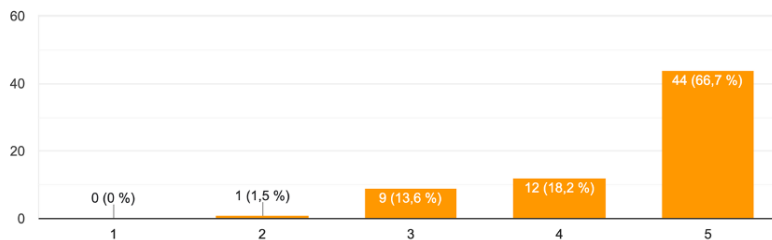
Connectar els col·legiats amb altres professionals

66 respostes

Establiment de criteris unificats

66 respostes

Així mateix, es va donar l'opció de destacar, a través d'una pregunta de resposta oberta, altres qüestions que es consideren ressenyables en el desenvolupament de la funció del col·legi. Aquestes són algunes de les respostes obtingudes:

«Defensa de nuestra profesión en todas sus vertientes: tanto autónomos, como empresas como quienes trabajamos en la administración pública... concretamente las/os arqueólogo/as municipales tenemos unas competencias muy confusas y muy poca representación»

«Exigir el compliment de la llei de patrimoni a tots el municipis»

«Ajuda i assessorament professional»

«Redactar i renovar convenis segons el moment, a més de vetllar pel correcte compliment del mateix i ajudar a impedir la competència deslleial»

«Promoció de la professió entre la ciutadania»

«Intermediació entre administracions i clients per assegurar el pagament dels treballs abans de facilitar la documentació exigida. Control de qualitat del treball. Control de la competència deslleial i de les bones pràctiques professionals»

«Asegurar un convenio común»

A més dels avantatges del col·legiament, una secció del qüestionari preguntava per les problemàtiques més urgents a abordar des del Col·legi. De manera general, les més esmentades pels col·legiats i col·legiades són:

- Dignificació de la professió. Actualització del conveni i resposta front la precarització
- Major cohesió entre els professionals dels diferents àmbits
- Problemàtiques administratives (burocràcia excessiva, falta de personal, tramitacions lentes, depòsit de materials)
- Unificar i consensuar criteris d'actuació amb les administracions
- Regulació de preus i salaris
- Formació, tant acadèmica (grau d'Arqueologia) com professional (cursos específics)
- Pressions i menyspreu per part d'altres professionals (arquitectes, enginyers, constructors)
- Assessorament jurídic
- Intrusisme professional
- Falta d'oportunitats laborals
- Difusió i connexió amb la societat

3. NOTES DE PREMSA I COMUNICACIÓ

3.1 Nota de premsa inici de la nova Junta

Amb motiu de la constitució i presentació de la nova Junta, es va contactar amb diversos mitjans de comunicació per a fer una nota de premsa explicant els principis que guiaran l'activitat del Col·legi en els pròxims anys. La notícia va ser publicada pel diari Levante EMV el 15 de juny de 2023 i es pot consultar en aquest enllaç:

<https://www.levante-emv.com/cultura/panorama/2023/06/15/collegi-professional-docents-professionals-cultura-88729801.html>

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

El Col·legi Professional de Docents i Professionals de la Cultura aprova una nova junta per a la seua secció d'Arqueologia

E. D.

15·06·23 | 13:35 | Actualizado a las 11:55

El passat 23 de maig es va aprovar la nova Junta de la Secció d'Arqueologia del Col·legi Professional de Docents i Professionals de la Cultura de València i Castelló, integrada per Víctor Algarra Pardo (president), Andrea Moreno Martín (vicepresidenta), Joan Falcó Alcázar (secretari), Alejandro Vila Gorgé (tresorer) i Esperança Huguet Enguita, Tono Vizcaíno Estevan i Lourdes Roca Fernández (vocals).

L'arqueologia professional s'ha assentat en la nostra societat, sent visible i imprescindible en la gestió, difusió e investigació del Patrimoni Cultural, en el cycle de la construcció, en la rehabilitació d'edificis històrics i en la planificació urbanística i del territori. Malgrat això, té greus problemes estructurals no resolts des dels seus inicis al territori valencià a la fi de la dècada de 1980. És una professió precaritzada, sense un conveni actualitzat que regule els salaris i les prestacions de serveis; amb intrusisme laboral, per l'accés al treball de persones que no

compleixen amb el perfil ni els coneixements propis de la nostra disciplina; pel constrenyiment a regulacions de l'activitat que no sempre compten amb el consens del col·lectiu.

Per això, els objectius d'actuació de la nova Junta són, en primer lloc, la defensa de l'arqueologia i els seus professionals davant les administracions públiques, les associacions empresarials, altres col·lectius professionals relacionats, així com la coordinació amb universitats, museus i entitats culturals.

En segon lloc, contribuir a la dignificació de la professió i al compromís amb la deontologia i les bones pràctiques.

Finalment, promoure una alta qualificació del nostre col·lectiu, que assegure el correcte desenvolupament professional a l'altura de les expectatives que ens demanda el mercat laboral i la societat.

3.2 Article en resposta a citació de José María Pemán

Una altra de les accions de la Junta en l'àmbit de la comunicació va ser donar resposta a un article publicat en la revista del CDL, en la qual s'utilitzava una cita de José María Pemán, qui va legitimar el colp d'estat de 1936. Davant d'aquest fet, vam redactar un text mostrant la nostra disconformitat, que passem a reproduir a continuació:

Ante la reciente publicación en la Revista del Colegio de una carta dedicada y dirigida a la decana, suscrita por Pepa Concepción, nos vemos ante la necesidad de expresar nuestro descontento y queja formal ante la inclusión en la misma de una cita final del autor José María Pemán.

En primer lugar, puntualizar que la señora Concepción tiene libertad absoluta de citar o expresar aquello que considere oportuno cuando, como autora, ejerza su derecho y libertad a expresar sus opiniones. No obstante, comprenderán que si ella escribe en representación de "todos los colegiados y colegiadas" como indica la última frase de dicha carta, no procede que haga partícipe al resto de colegiados y colegiadas de un texto en que se incluye una cita del señor José María Pemán.

José María Pemán (1897-1981) es, sin duda, una figura literaria y un pensador español de reconocida solvencia. No obstante, es también un intelectual y político que legitimó el golpe de estado de 1936, comprometiéndose con la sublevación militar del general Franco, e instrumentalizando su obra como paradigma simbólico de esa «Nueva España». No en vano fue considerado como el «Poeta alférez, que siente, canta y vive la nueva Epopeya Nacional», y fue acompañante como orador habitual de Queipo del Llano en la Andalucía «liberada».

Pemán además, ocupó cargos de representación en la dictadura franquista como presidente de la Comisión de Cultura y Enseñanza, constituida por los sublevados el 1 de octubre de 1936 en Burgos, y destinada a la sistematización de la represión contra el personal docente (Circular de 7 de diciembre de 1936, B.O.E. de 10.12.1936). También ocupó durante algunos meses la Oficina de Prensa y Propaganda franquista. Su historia de España destinada a los escolares (Escelicer, 1937), y dedicada al «Generalísimo», destila un relato que poco tiene de científico, democrático y neutral.

Consideramos que una persona que junto a personalidades del régimen franquista como el conde de Rodezno, Queipo de Llano o Pilar Primo de Rivera, formó parte como consejero del Consejo Nacional de FET y de las JONS y que entre 1945-1946 fue procurador en Cortes de la España de Franco, no representa los valores ni los principios de deontología, ética y compromiso científico y democrático que una institución como el CDL debe representar y defender en la actualidad.

Firmado. Junta de la Sección de Arqueología del CDL de València y Castelló

3.3 Xarxes socials

El 12 d'octubre es va crear simultàniament un perfil a les xarxes socials (Facebook, Instagram i X) per a la difusió de les activitats de la Junta del col·legi. Aquest perfil l'hem anomenat: Secció d'Arqueologia del Cdl de València-Castelló.

Les seues funcions es basen en compartir al públic la informació i activitats del Col·legi, difondre notícies o programes culturals relacionats amb l'arqueologia, així com estar en contacte amb altres perfils de juntes arqueològiques d'altres col·legis.

The image shows a screenshot of the Facebook profile for 'Secció d'Arqueologia del Cdl València-Castelló'. The profile picture is a landscape with a tripod and a surveying instrument. The cover photo is a grid of three images: a yellow poster with a family silhouette, a close-up of a metal arrowhead, and a poster for 'Jornades d'Arqueologia de la Comunitat Valenciana'. The profile name is 'Secció d'Arqueologia del Cdl València-Castelló' with the handle '@arqueocdlvalcas'. It has 4 publications, 123 followers, and 122 people it follows. The bio states it is the official account of the Archaeology Section of the Cdl of València-Castelló, with the website 'cdlvalencia.org'. The location is València and the registration date is October 2023. Below the profile, there are tabs for 'Publicacions', 'Respostes', 'Destacats', and 'Contingut'. A post from January 31, 2020, is visible, titled '#COMUNICATOFICIAL' and announcing a round table on Archaeology and Maternity at the Faculty of Geography and History of the University of Valencia.

4. ASSEMBLEA DE LA SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA DEL CDL DE VALÈNCIA I CASTELLÓ

Dia 22/6/2023 Durada: 2:04h
Inici: 18.20 Final: 20:24h

Participants: 16 assistents presencials i 7 assistents online

Presidència de la sessió: Víctor Algarra i Tono Vizcaíno

Ordre del dia:

PUNT 1. Presentació de la nova Junta y propostes de línies d'actuació

PUNT 2. Suggestiments per a formalitzar un programa de cursos de formació

PUNT 3. Proposta de creació de grups de treballs per a dinamitzar la col·laboració entre les i els membres de la secció d'Arqueologia

PUNT 4. Suggestiments de temes a tractar en futures reunions amb l'administració

PUNT 5. Precs i preguntes

Punts

PUNT 1. Presentació dels membres

PUNT 2. Proposta dels cursos formatius a poder ser homologats per Conselleria i seminaris de debat per a l'any 2024. El llistat de cursos proposats són : Arqueologia de l'Arquitectura, Dibuix arqueològic i Autocad, Curs de Prevenció de Riscos Laborals, Legislació i Gestió de Patrimoni, Antropologia, Cursos de Ceramologia, Geologia i Sedimentologia. Tots ells seran preseleccionats en un futur.

PUNT 3. Creació de tres grups de treball bàsics: Relació amb l'Administració - Formació - Difusió i Comunicació. A més de la proposta de crear grups de treballs temporals per a assumptes específics i telemàtics per a la major participació de companys i companyes que treballen fora de València.

PUNT 4. Demanda per a unificar els criteris per als dipòsits de materials i els permisos per part de les administracions. Agilització dels permisos per a les actuacions.

PUNT 5. Debat dels col·legiats

- Problemàtica dels dipòsits de materials:
 - Establir uns protocols públics o punts mínims sobre el tipus de lliurament que marca cada museu, actuant la Junta com a pont per a requerir eixos protocols en cas de no estar disponibles.
 - Agilització amb el lliurament dels materials: es va destacar de forma general que es pogués negociar una acta provisional, rebut o unes facilitats per a dipositar el material, almenys una vegada acabat l'inventari. Doncs el punt principal que es va assenyalar, eren les condicions d'emmagatzematge temporal a les que es veuen sotmesos els materials, ocasionant perills de deteriorament, descontextualització de bosses/caixes, perill de robatori o ocupar l'espai personal-familiar (quan el material passa per ocupar una llarga temporada en la casa/despatx de l'arqueòleg).
 - Es va destacar que Conselleria té la potestat d'actuar com a figura d'autoritat i defensora del patrimoni moble.
 - Moltes exigències dels serveis arqueològics sobre els materials, a canvi de cap facilitat en la investigació o les instal·lacions per a poder salvaguardar i estudiar correctament els materials que acabaran quedant-se els serveis arqueològics.

- Noves places de Conselleria: oposicions tan obertes que hi ha un alt grau d'intrusisme en el sector de patrimoni i arqueologia de personal no especialitzat, el qual acaba afectant el desenvolupament de la nostra tasca en relació

- Advocat del col·legi: què ens pot aportar respecte als aspectes de patrimoni.

- Problemàtica amb els fons de pensions de la mútua PSN, dubte general de si es poden recuperar eixos diners.

Conclusions

- Preocupacions generalitzades i contundents contra el bloqueig i deixadesa de l'Administració (materials i permisos)
- Unificar criteris d'intervenció en un plantejament obert per a conèixer cada casuística front l'arbitrarietat actual dels inspectors.
- Plantejar vies de diàleg consolidades entre els diversos agents del nostre entorn laboral (arquitectes, constructors...) per a trobar solucions comunes a problemàtiques de permisos o materials.

Aspectes a afrontar en properes sessions:

- Reunir-nos amb l'administració per a trobar una solució a la qüestió de l'intrusisme de personal no especialitzat en les places públiques de patrimoni i arqueologia. Denunciar-ho a través d'una publicació o nota de premsa.
- Proposar línies d'actuació conjunta (arqueòlegs, arquitectes, constructors...) davant els abusos amb l'administració (retard i bloqueig amb els permisos).
- Conèixer el pes judicial del Col·legi: l'advocat i les seues funcions/àrees específiques.
- Crear un grup específic de treball per a solucionar els problemes de la mútua PSN.

5. REUNIONS MANTINGUDES AMB INSTITUCIONS I ASSOCIACIONS EN 2023

DATA	13/09/2023
UBICACIÓ	Ajuntament de València
ENTITAT	Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de València
Interlocutores	José Luis Moreno, regidor de Cultura de l'Ajuntament de València)
PARTICIPANTS	Víctor Algarra Pardo
TEMES TRACTATS	<p>- Presentació de la nova Junta d'Arqueologia i oferiment del CDL de València i Castelló com a entitat que pugui col·laborar i assessorar en qüestions d'arqueologia a la ciutat de València.</p> <p>-Necessitat de conèixer i publicar les noves Àrees de Vigilància Arqueològica de la ciutat de València</p> <p>-Exposició de la problemàtica dels dipòsits de materials de les intervencions al SIAM de València. Davant els problemes de seguretat i de conservació dels materials recuperats disseminats moltes vegades en espais i/o locals sense les suficients condicions i tenint en compte que els tràmits es poden allargar fins i tot més d'1 any, es proposa la possibilitat d'accelerar el dipòsit amb el lliurament de l'informe preliminar i l'inventari dels materials, obtenint-se una acta preliminar a l'espera del lliurament de la Memòria Final, moment en què se signarà l'acta definitiva</p>
COMPROMISOS	<ul style="list-style-type: none">- Interessar-se amb l'estat de la tramitació de les noves AVA,s de València- Suport de la mesura d'acceleració dels tràmits dels dipòsits de materials que haurà de ser estudiada i analitzada amb

	els tècnics del SIAM de València
FECHA	19/10/2023
UBICACIÓN	Seu de la FEVEC, C/ Arquebisbe Fabián i Fuero 1, València
ENTIDAD	FEVEC Federación Valenciana de Empresarios de la Construcción
INTERLOCUTORES	Francisco Zamora Catalá -Presidente Mº Carmen Asensi Ortega- Secretaria General
PARTICIPANTES	Víctor Algarra Pardo Esperança Huguet Enguita Alejandro Vila Gorgé
TEMAS TRATADOS	<ul style="list-style-type: none"> - Presentació de la nova junta. - Existència de problemàtiques comunes (Conèixer àrees de protecció, dipòsits de materials i terminis en els permisos) que es poden reivindicar de manera conjunta. - Ens oferixen poder difondre entre els seus associats informació sobre temes de patrimoni que puguen afectar el sector. - Reforçar la figura preventiva de l'arqueologia, incloent-se en eines de planificació com el BIM. - Col·laboració en cursos (ens proposen informar del curs de BIM també als col·legiats). - Facilitar el contacte del col·lectiu d'arqueòlegs a projectes d'innovació en control d'edificis històrics.
COMPROMISOS	Mantindre contacte de cara a noves reunions.

DATA	20/10/2023
UBICACIÓ	Conselleria de Cultura. Av. Campanar
ENTITAT	Direcció General de Patrimoni de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana
INTERLOCUTORS	Pilar Tébar Martínez (Directora General de Patrimonio Cultural) Olimpia Ferreiro (Subdirectora General de Patrimonio Cultural)
PARTICIPANTS	Víctor Algarra Pardo Esperança Huguet Enguita
TEMES TRACTATS	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidar el paper de la Junta d'Arqueologia en la seua relació amb la Direcció General com a òrgan col·laborador i, si és el cas, de consulta de cara a nous reglaments i implantació de protocols d'actuació. - Unificació d'estos protocols perquè la gestió siga eficaç i unitària amb independència de la província o el tècnic responsable. Des de Conselleria ens informen que ja han detectat el problema de la varietat de criteris i que la solució passa per protocol·litzar (estan en això). - Millorar la difusió i publicació de les Àrees de Vigilància Arqueològica de cada municipi per a facilitar la planificació de les intervencions en benefici tant dels professionals de l'arqueologia, com dels promotors de les obres. En el cas dels Nuclis Històrics Tradicionals-Béns de Rellevància Local i per això dotats de AVAs es fa necessària la seua homologació, més enllà de la seua inclusió o no en els PGOUs o Catàlegs de Béns i Espais Protegits. - Blindar la protecció del Patrimoni, així com de les intervencions sobre este, davant qualsevol revisió de lleis o reglaments que

	<p>afecten la seua gestió (Llei de Patrimoni Cultural, LOTUP, decrets de procediments administratius...).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementar noves estratègies i si és el cas dotar de mitjans per a reduir el temps de resolució de les autoritzacions i simplificar els tràmits, que retarden les actuacions arqueològiques i les obres d'edificació relacionades. - Unificar els criteris de lliurament de depòsits de materials resultants d'una intervenció en els museus i servicis arqueològics municipals i facilitar la seua resolució per a assegurar l'òptima conservació del Patrimoni moble, massa vegades dispers i sense control. - Necessitat de mostrar a la societat el treball tant dels professionals com de l'administració en la gestió, documentació i recuperació del Patrimoni, per a aconseguir un clima d'acceptació social, que a vegades no es té, tal com demostren unes certes opinions de mitjans de comunicació que veuen a l'arqueologia com a origen únic de retards en l'activitat econòmica, obviant la funció social i humanística de la professió. - Des de DG demanen que el cdl indique oficialment amb quines titulacions s'ha d'accedir a una plaça de funció pública d'arqueòleg.
	exercir

COMPROMISOS	<ul style="list-style-type: none"> - Comunicació - Justificació de la titulació de arqueòleg per a exercir funció pública
-------------	---

DATA	25/10/2023
UBICACIÓ	Departament de Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga de la Universitat de València (c/ Blasco Ibáñez, 28, València)
ENTITAT	Departament de Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga de la Universitat de València
INTERLOCUTORS	Agustín Diez Castillo, Director del Departament Yolanda Carrión Marco, Secretaria del Departament Oreto García Puchol, Directora Màster d'Arqueologia
PARTICIPANTS	Víctor Algarra Pardo Andrea Moreno Martín Esperança Huguet Enguita
TEMES TRACTATS	<ul style="list-style-type: none"> - Necessitat de recopilació, condensació i publicació d'informació - Acord en la necessitat de dignificació de la professió - Xarxes socials del cdl i difusió per part de la UV - Llistat provisional de cursos de formació organitzats des del cdl. Possibilitat de que es convertisquen en microcredencials i activitats complementàries del màster d'arqueologia. Ells consultaran amb ADEIT. - Possibilitat de tindre alumnes en excavacions urbanes. Poc probable perquè no estan donats d'alta a la SS. Hi ha les pràctiques en empresa que sí estan contemplades - Cessió de llocs de la UV per a organitzar actes del cdl. Cal avisar amb temps i tindre un professor de la UV implicat (gratuitat de la cessió de lloc) - Foro Empleo: taula rodona: Estat de la Qüestió de l'arqueologia. Necessiten la col·laboració dels professionals per a montar la jornada que serà cap a febrer. El cdl ha expressat el seu desig de col·laboració total. - Co-tutorització de treballs d'alumnes. Caldria saber el nom de les persones a principis de setembre perquè cal donar-los d'alta en les

	plataformes de la UV.
--	-----------------------

COMPROMISOS	<ul style="list-style-type: none">- Manteniment de les comunicacions constant i continu- Difusió de les activitats del cdl als mitjans del departament- Estudi de microcredencials- Compromís de participació del cdl en Foro Empleo al febrer- Compromís de participació de la UV en activitats del cdl i cessió d'espais
-------------	--

DATA	6/11/2023
UBICACIÓ	Gregorio Gea SSTT
ENTITAT	Inspectors SSTT Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana
Interlocutores	Consuelo Matamoros de Villa (Cap de Secció d'Arqueologia de la Direcció Territorial de Cultura) José Vicente Sendra (Inspector Territorial d'Arqueologia de la Direcció Territorial de Cultura)
PARTICIPANTS	Víctor Algarra Pardo Esperança Huguet Enguita
TEMES TRACTATS	-Necessitat de compartir informació per part dels professionals i que la informació amb que treballa l'administració siga pública. -Proposta per a poder fer una base de dades de resums d'excavació que siga a la que puguen accedir els col·legiats. - Necessitat de publicació de AVAs i NHT-BRL. -Plantejament de la possibilitat de poder fer un dipòsit provisional amb la presentació de l'informe preliminar i l'inventari. -Importància de la formació i possibilitat d'homologació.
COMPROMISOS	<ul style="list-style-type: none"> - Manteniment de les comunicacions constant i continu - Possibilitat de publicació dels resums sense problemes - Respecte al AVA de la ciutat de València Consuelo Matamoros comenta que l'expedient està en tramitació. - Els tècnics de la Conselleria consideren necessària e imprescindible la formació. Buscaran informació del·l tema d'homologació de cursos per a funcionaris en el IVAP.

6. XI JORNADES D'ARQUEOLOGIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA (2023)

Un any més s'han celebrat les Jornades d'Arqueologia de la Comunitat Valenciana, i ja són onze edicions, organitzades conjuntament pels Col·legis de València i Castelló i el d'Alacant. La cita va ser els passats dies 14, 15 i 16 de desembre al Museu de Prehistòria de València.

Volem agrair, primer de tot, les facilitats, l'amabilitat i la familiaritat mostrada per tot el personal del Museu de Prehistòria i, especialment, per la seua directora, María Jesús de Pedro Michó. De la mateixa manera, ens sentim molt agraïts per la presència en l'acte de presentació de les jornades d'Olímpia Ferreiro Chicote, subdirectora de la Direcció General de Patrimoni Cultural,

així com dels representants dels deganats dels col·legis de València-Castelló i d'Alacant.

En aquesta edició, a l'habitual programa de comunicacions s'han incorporat dues taules redones per a debatre sobre criteris en les intervencions arqueològiques i el paper de la societat civil en la gestió i la promoció del patrimoni arqueològic.

Quant a les comunicacions, se'n van presentar un total de trenta-una, repartides en dos blocs, "Intervencions arqueològiques" i "Gestió i difusió del Patrimoni". Arqueòlogues i arqueòlegs de diferent procedència professional (món professional liberal, museus, servicis d'arqueologia i àmbit universitari) van aportar interessantíssimes novetats, que mostren algunes de les vies d'estudi i investigació que major interès susciten en el panorama actual valencià, on les èpoques medieval, moderna i contemporània van ser les més representades. Així, de les dèsset comunicacions dedicades exclusivament a intervencions, nou es van centrar en l'època medieval, tant dels períodes andalusí, com baixmedieval, i cinc a les

èpoques moderna i contemporània, dos a l'època romana i una a la Prehistòria. Es va parlar d'urbanisme tant de grans ciutats (Llíria, València), com de viles i pobles (Ifach, Altea, Benigalip); castells (Plans, Corts, Eslida), edificis singulars (Casa de Sinyent, molí de l'Arròs de Borriana, celler de Trulls de Daüd a Llíria, clot de Neu de la Rabosa de Benifato), corrals, refugis de la Guerra Civil (Nules) i, de la Prehistòria, la cova sepulcral de l'edat del Bronze de L'Avenc de la Pineda d'Alcalà de Xivert.

En l'àmbit de gestió i difusió del patrimoni, les catorze comunicacions van mostrar el grandíssim esforç que les i els professionals de l'arqueologia estan duent a terme per la posada en valor, la difusió i l'aposta per la participació ciutadana. Projectes com la de l'Aula d'Arqueologia Mediterrània de la Universitat Jaume I, el pla de posada en valor de l'art rupestre, els jaciments ibèric del Castillejo de Losa del Obispo, la *mansio* Ildum de Vilanova d'Alcolea i el tardoantic de València la Vella, el Projecte Vrcevs Acquae de Tarragona, el molí califal de Roterós (València), El convent de Sant Guillem a Castielfabib, la casa natalícia de Jorge Juan i Santacília a Novelda, les inscripcions d'època Moderna de la ciutat de València, el projecte de divulgació digital XARQ, així com reflexions en matèria de memòria històrica.

Volem destacar el valor dels debats que van suscitar les dues taules redones, les quals es van incorporar com a novetat en esta edició. En la titulada "Intervencions arqueològiques. On? I per què?" van participar Consuelo Matamoros de Vila, Cap de Secció de Patrimoni Cultural de la Conselleria de Cultura; Sonia Gutiérrez Lloret, Catedràtica d'Arqueologia de la Universitat d'Alacant; Pepa Pascual Pacheco, arqueòloga municipal de València; i Fernando Cotino Vila, arqueòleg professional. Es parlà dels criteris que es segueixen a l'hora de la selecció de projectes en els diferents programes d'ajudes promogudes des de la Conselleria de Cultura; els projectes promoguts des de les universitats en particular la d'Alacant; es mostrà el model de les noves Àrees de Vigilància Arqueològica de la ciutat de València; la visió d'aquests temes des l'arqueologia professional; i de l'ampli ventall de tipus de béns patrimonials en els quals intervindre des de l'arqueologia, en particular el de la incorporació de la arqueologia de l'arquitectura.

La segona taula redona, "La societat al centre de l'arqueologia", va comptar amb la participació de Begonya Soler Mayor, conservadora del Museu de Prehistòria de València i membre de l'equip de recerca PastWomen; Miguel Mezquida Fernández, co-director de l'Associació Científica ArqueoAntro; Ángel Portolés, gestor cultural i coordinador del Programa d'Extensió Universitària de la Universitat Jaume I de Castelló. Quan es parla de relacions entre arqueologia i societat, es tendeix a limitar aquesta relació a la idea de difusió o divulgació, la qual sovint tendeix a reproduir una unidireccionalitat. En aquesta taula redona, però, es va voler anar més enllà, tot reivindicant el paper que els i les professionals de l'arqueologia podem desenvolupar com a mediadors; és a dir, com a especialistes capaços d'escoltar, entendre i analitzar críticament els contextos socials en els quals té lloc la nostra pràctica professional, i de pensar el patrimoni com un pretext per a incidir en qüestions que tenen a veure amb la vida en comú. En particular, es va voler incidir en quin és el paper que pot i deu jugar l'arqueologia en la consolidació de drets civils, a través de qüestions tan

importants com la memòria històrica, la igualtat entre homes i dones, la defensa del territori o l'aprenentatge democràtic.

Amb tot, l'objectiu d'aquestes jornades varen ser, justament, exposar les novetats arqueològiques donant visibilitat als projectes i investigacions vigents, però no solament. Es pretén que aquesta trobada anual es convertisca en un fòrum on reflexionar, repensar i debatre la disciplina arqueològica en totes les seues vessants (metodològica, pràctica, ètica, social) i un punt de trobada entre els professionals del patrimoni arqueològic i històric.

7. FORMACIÓ: PROGRAMA DE CURSOS I JORNADES (1er SEMESTRE 2024)

Estem ultimant el calendari de cursos de formació, jornades i taules rodones per al primer semestre de l'any 2024. Fins a la data, hem previst dos cursos, una taula rodona y un cicle de conferències, amb unes dates encara per confirmar:

PROGRAMA DE FORMACIÓ	DATA APROXIMADA
Curs de Prevenció de Riscos Laborals, 20 h i 6 h	Març
Taula rodona: Arqueologia i maternitat: la difícil tasca de combinar l'arqueologia professional amb ser mare	7 de Març
Cicle de Conferències de Ceràmiques històriques	Abril
Curs Geologia i sedimentologia	Maig-juny

TAULA REDONA: ARQUEOLOGIA I MATERNITAT: la difícil tasca de combinar l'arqueologia professional amb ser mare

En un món com l'actual, on a les dones se'ns exigeix (i ens autoexigim) tindre la màxima professionalitat sense renunciar a ser unes mares òptimes, determinades feines, com per exemple l'arqueologia professional, crea en la persona dilemes ètics i morals, que poden desembocar en situacions d'ansietat i estrès. Ambients masculinitzats, desinterès general pel patrimoni històric-arqueològic i estereotips patriarcals s'uneixen a l'exigència laboral, horaris extensos, esforços físics i dificultats en la conciliació familiar. Tot açò xoca de front amb el desig de ser mare, les necessitats dels infants i les responsabilitats que implica tindre a càrrec una persona dependent.

A aquest ampli ventall de problemàtiques generals se li afegeixen altres de particulars, que situen a les dones arqueòlogues que volen ser mares en una situació de desequilibri professional i personal constant amb una desprotecció per a elles i els infants que depenen d'elles.

Es proposa una taula rodona amb la participació de 4 dones en la que es parlen de les experiències personals de cadascuna, complicacions, alegries i gestions de les diferents situacions, seguint el guió de cinc preguntes amples que s'utilitzaran de pretext per tractar els diversos aspectes de la maternitat sense prejudicis ni judicis.

Es pretén generar un espai de debat i reflexió sobre la maternitat i el treball específic de l'arqueologia que aprofundisca en les arrels del problema i en propose solucions diverses i no excloents que servisquen tant per a futures mares arqueòlogues com per a l'enriquiment personal de les que ja ho som.

I CICLE DE CONFERÈNCIES SOBRE CERÀMIQUES HISTÒRIQUES

De totes i tots és ben conegut que l'anàlisi del registre ceràmic d'una intervenció arqueològica és fonamental per a determinar la seua seqüència cronològica. Existeixen etapes històriques en els quals els estudis ceramològics han aconseguit un grau de detall tal que és possible datar un nivell o una estructura amb un marge d'error bastant acceptable. No obstant això, d'uns altres (i curiosament no sempre els més antics) la manca de sistematitzacions fa a vegades difícil la seua adscripció temporal. Fins i tot per a períodes ben estudiats uns certs tipus, com per exemple les ceràmiques comunes, molt sovint s'agrupen de manera genèrica pel desconeixement general de la seua evolució.

La Secció d'Arqueologia del CDL de València i Castello i el Museu Nacional de Ceràmica i Arts Sumptuàries "González Martí", proposen la realització d'un cicle de conferències centrat en l'estudi de la ceràmica històrica agrupada per períodes o tipus de materials. Aspira a consolidar-se en futures sessions amb l'objectiu de presentar un estat de la qüestió general del coneixement que en estos moments es té de les sèries i cronologies dels conjunts i períodes.

S'ha triat un format àgil i directe a partir d'una jornada de 2 hores de conferència i un torn de preguntes i debat, on s'aporten coneixements bàsics que permeten el reconeixement dels materials, la seua seriació i cronologia. S'impartirà una conferència un dia a la setmana durant un mes.

Per a este primer cicle els temes proposats són:

- La ceràmica comuna romana. Impartida per Esperança Huguet, professional liberal
- La ceràmica del segle XIII i XIV. Conquesta, colonització i canvi en la cultura material en València. ss. XIII-XIV. Impartida per Lourdes Roca
- La ceràmica valenciana del segle XIX. Impartida per Josep Pérez Camps, exdirector del Museu de Ceràmica de Manises
- Els paviments tipus Nolla i les rajoles hidràuliques. Impartida per Xavier Laumain, president del Centre d'Investigació i Difusió de la Ceràmica Nolla.

CURS DE PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

(Curs de 20 hores o de 6 hores per a homologació de les anteriors segons Conveni de la Construcció)

DATES: Març

DOCENT: SPASS Prevenció.

La Prevenció de Riscos Laborals és una disciplina que té com a objectiu protegir la seguretat i la salut dels empleats en els seus llocs de treball.

Amb la nova legislació, la Resolució de 6 de setembre de 2023, de la Direcció General de Treball, per la qual es registra i publica el VII Conveni col·lectiu general del sector de la

construcció, s'establix la necessitat de realitzar esta formació en Prevenció en totes les disciplines que concórreguen en l'àmbit d'una obra, com és el cas de l'arqueologia.

Amb este curs l'alumne adquirix coneixements generals en matèria de prevenció de riscos laborals que li capaciten per a poder gestionar la prevenció en una intervenció arqueològica, supervisant el treball realitzat per ell i per les persones que té al seu càrrec

Per a això, el curs posarà l'accent, entre altres temes, en:

- Conceptes bàsics sobre Seguretat i Salut
- Riscos generals i la seua prevenció
- Riscos generals en l'àmbit de la construcció
- Riscos específics en l'àmbit dels treballs arqueològics
- Elements bàsics de gestió en la prevenció de riscos
- Primers auxilis

CURS DE GEOARQUEOLOGIA

DATES mayo a junio 2024

DOCENT: Carlos Verdasco Cebrián

La geoarqueologia és una ciència que combina diverses disciplines geològiques per a l'estudi de les relacions existents entre els processos de formació i transformació biogeològics i els llocs arqueològics. La geologia ens oferix unes eines que proporcionen informació important en la comprensió de l'evolució dels assentaments humans i la conservació del patrimoni arqueològic.

El curs té com a objectius comprendre els conceptes bàsics de la geologia aplicada a l'arqueologia i analitzar com els factors geològics han influït en la formació i preservació de llocs arqueològics.

Per a això, el curs posarà l'accent, entre altres temes, en:

- •Principis estratigràfics i cronoestratigrafia.
- •Roques, minerals i processos geològics.
- •Estrat, capa, làmina, estratificació i superfícies d'estratificació.
- •Granulometria, composició i color.
- •Factors geològics que influïxen en la formació de llocs arqueològics.
- •Textos i materials de lectura relacionats amb la geoarqueologia.
- •Mapes geològics i eines de mapatge.

ANNEX. RESUMS DE LES COMUNICACIONS PRESENTADES A LES JORNADES D'ARQUEOLOGIA

XI JORNADES D'ARQUEOLOGIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

14-16 de desembre de 2023

Museu de Prehistòria de València

RESUMS DE COMUNICACIONS

COMUNICACIONS: *Intervencions arqueològiques*

L'Avenc del Pinar (Alcalà de Xivert, Baix Maestrat). Una nova cavitat sepulcral del bronze antic rescatada de l'oblit.

Gustau Aguilera, Servei d'Arqueologia – Diputació de Castelló

Es presenta l'estudi dels materials arqueològics procedents de l'Avenc del Pinar, recollits sense mètode a finals de la dècada dels vuitanta del passat segle, i actualment dipositats al Museu de Castelló i a la Col·lecció Museogràfica d'Alcalà de Xivert.

L'estudi dels materials ens ha permés identificar decoracions característiques corresponents al bronze antic en algunes de les ceràmiques, així com la presència de restes humanes. A la comunicació es presentaran totes els materials disponibles, l'estudi antropològic, i la datació de C14 sobre una de les restes humanes. Finalment, es posarà en relació amb el jaciment de Santa Llúcia, recentment publicat, i en el context del bronze antic a Castelló.

El conjunto termal de la Puerta Este, recuperando e integrando la ciudad romana de Edeta.

Xavi Vidal Ferrús, Director Museu Arqueològic de Lliria

Las termas de la Puerta Este están en uno de los límites urbanos de la ciudad, el sector este, y estarían destinadas a dar servicio a la población que habitaba en este sector urbano al igual que ocurre con El Santuario y Termas de Mura.

Ocupan una superficie aproximada de 760 m², de los cuales 400 m² corresponden a la superficie edificada y los 300 m² restantes a las palestras o patios al aire libre.

Las termas de la Puerta Este, presentan, constructivamente y funcionalmente, unas características constructivas y tipológicas, itinerario lineal y retrógrado, similares a las del gran establecimiento termal doble del Santuario, del que dista apenas 300 m. lineales.

Pese a que se trata de un conjunto arqueológico no excavado en su totalidad, tras su delimitación y posterior levantamiento gráfico se puede plantear una propuesta de funcionalidad de las estancias que lo componen, así como definir el proyecto definitivo de integración y recuperación social.

A propòsit d'una nova inscripció romana localitzada en el Molí de Bas de Rafelcofer (La Safor, València).

Joan Cardona Escrivà, Arqueòleg

Miquel Sanchez Signes, Arqueòleg municipal de Lliria. Ajuntament de Lliria, València

Ja fa alguns anys, el Museu Arqueològic de Gandia – MAGa, i en concret el seu director llavors, Joan Cardona Escrivà, va tindre notícia de l'existència d'una llaua romana en molt bon estat de conservació inserida en el sol d'un partididor d'aigües en el lloc conegut com Molí de Bas, a la localitat saforenca de Rafelcofer. D'immediat, es va procedir a la seua documentació i començar les negociacions amb el propietari per a la seua extracció i posterior dipòsit bé al Museu Arqueològic d'Oliva, bé al de Gandia.

Dissortadament, aquestes negociacions no van arribar a un acord, i actualment la llaua roman al mateix lloc, protegida per una tanca metàl·lica. No obstant això, es va poder portar a terme el seu estudi gairebé complet, aconseguint identificar no sols una nova inscripció al terme de la Safor, sinó també una nova gens fins al moment desconeguda en aquest territori.

ÈPOCA ANDALUSINA

Reocupar los husun. El Castell de Planes en la conquesta feudal del Reino de Valencia a través de los nuevos datos arqueológicos.

José Luis Menendez Fueyo, MARQ Museo Arqueológico Provincial de Alicante

Joaquín Pina Mira, MARQ Museo Arqueológico Provincial de Alicante

Adela Sánchez Lardié, MARQ Museo Arqueológico Provincial de Alicante

Uno de los fenómenos más interesantes del proceso de conquista del antiguo reino medieval de Valencia será la reutilización de las estructuras de asentamiento de cronología andalusí existentes en el territorio, que será un proceso que discurrirá en paralelo a la creación de las poblas novas y villas de fundación *ex novo* creadas para el asentamiento de los colonos inmigrantes procedentes de varias zonas de la Corona de Aragón.

El Castell de Planes, ubicado en la montañosa comarca de El Comtat, al norte de la actual provincia de Alicante, permite analizar este proceso de colonización feudal a través de los datos arqueológicos obtenidos en el transcurso de las diferentes actuaciones que el Área de Arquitectura de la Diputación de Alicante, junto con el MARQ Museo Arqueológico de Alicante, han venido realizando en esta emblemática fortaleza de origen andalusí, fundada en la primera mitad del siglo XIII.

Las evidencias arqueológicas de estos últimos años de intervenciones muestran la existencia de un poblado estable, dotado de una trama urbana en la que se han podido localizar hasta 16 espacios domésticos dotados de hogares con una cultura material claramente adscrita al último período de dominio andalusí del territorio. Una vez se produce la conquista feudal durante la segunda mitad del siglo XIII, los espacios domésticos, lejos de amortizarse como ocurre en muchos otros *husun* del territorio, se reocupan por esos primeros colonos que descienden hasta esta zona para colonizarla.

El registro material y numismático recuperado en las excavaciones avala este planteamiento como una primera fase de reocupación del espacio castral, antes de que se produzca un inevitable transformación de *hīsn* islámico a un *castrum* con carácter feudal, dotado de una gran *domus* señorial que transforma completamente todo el espacio interior de la fortaleza, amortizando las estructuras andalusíes.

Intervencions en Benigalip (Pego).

Josep Pascual Beneyto, *Museu Arqueològic d'Ontinyent i la Vall d'Albaida*

Vicent Ferrero Martínez, *Arqueòleg*

Des de l'any 2004 hem estat realitzant tasques de seguiment arqueològic a la Finca de Benigalip a Pego. Aquest treballs venien motivats per que en el Catàleg de Bens Protegits realitzat l'any 1998 s'indicava de la existència de restes materials diverses la majoria andalusines. En un primer moment localitzàrem en la parcel·la 210 restes humanes (parcel·la en la que no s'ha intervingut). Encara que en superfície en la major part de la finca es poden veure restes materials de diversa cronologia majoritàriament romana i islàmica les 4 primeres intervencions foren negatives. Serà l'any 2018 quan en les rases de seguiment que feren en la parcel·la 219 aparegueren restes humanes en molt mal estat, l'any 2019 obrirem part d'aquesta parcel·la. En resum excavàrem 8 enterraments en un estat de conservació acceptable, 15 enterraments molt arrasats i un abocador andalusí.

ÈPOCA BAIX-MEDIEVAL

L'apropiació cristiana d'un raval andalusí: la Boatella (València).

Alexandre Mateu Picó, Contractat predoctoral a la Universitat de València

Tina Herreros, Arqueòloga professional

Desireé García, Arqueòloga professional

Aquesta comunicació pretén explicar de quina forma es va dur a terme l'apropiació cristiana dels espais urbans andalusins. Per a poder fer-ho, s'ha pres com a cas d'estudi el barri de la Boatella de València, una part important del qual va ser excavat entre el 2006 i el 2010 en el marc del PAI del Mercat. L'anàlisi de les estructures aparegudes durant la intervenció ha permès el coneixement detallat d'aquest raval andalusí, format majoritàriament per cases-pati construïdes de manera síncrona i organitzada, deixant entre elles carrers rectes. Després de la conquesta cristiana es dugué a terme una transformació completa dels espais residencials, que, tot i això, comportà la fossilització –amb modificacions– la xarxa viària prèvia. Aquests resultats, per tant, ens ajuden a entendre la materialitat del procés històric pel qual els musulmans van ser expulsats de la ciutat, que fou ocupada pels colonitzadors cristians.

La Puerta del Oeste de la Población medieval de Ifach (Calp, Alicante). Últimas novedades de la campaña de 2023.

José Luis Menendez Fueyo, MARQ Museo Arqueológico Provincial de Alicante

Joaquín Pina Mira, MARQ Museo Arqueológico Provincial de Alicante

La presente comunicación recoge el estudio de uno de los accesos al interior del yacimiento arqueológico de la Población de Ifach, un asentamiento urbano feudal situado en las faldas del Penyal d'Ifach (Calp, Alicante) en el que la Diputación de Alicante, a través del MARQ Museo Arqueológico de Alicante lleva trabajando de forma ininterrumpida en los últimos 18 años. Su estudio en profundidad permite plantear nuevas perspectivas de investigación y aportar más datos al debate sobre la fundación y desarrollo de la fundación del reino medieval de Valencia en los siglos XIII y XIV.

En este trabajo presentamos el estudio de este acceso una vez se ha completado la excavación del derrumbe que colmataba el vano de ingreso revelando la traza del arco de la puerta, pudiendo así poder reconstruir este ingreso cuando se plantee la futura puesta en valor del yacimiento. La Puerta del oeste debería servir para permitir el acceso a los espacios domésticos de los hombres y mujeres que poblaban la ciudad en el siglo XIV.

Establecer la propiedad, compartir el espacio. Las cerámicas con grafitos de la Pobra de Ifach (Calp, Alicante).

José Luis Menéndez Fueyo, MARQ Museo Arqueológico Provincial de Alicante

Joaquín Pina Mira, MARQ Museo Arqueológico Provincial de Alicante

La presente comunicación recoge una aproximación a los grafitos sobre cerámica documentados en el yacimiento arqueológico de la Pobra de Ifach, un asentamiento medieval situado en las faldas del Penyal d'Ifac (Calp, Alicante) en el que la Diputación de Alicante, a través del MARQ Museo Arqueológico de Alicante lleva trabajando de forma ininterrumpida en los últimos 18 años. Su estudio en profundidad permite plantear nuevas perspectivas de investigación y aportar más datos al debate sobre la fundación y desarrollo de la fundación del reino medieval de Valencia en los siglos XIII y XIV.

Durante un corto período de tiempo no superior a los 100 años, Ifach se convertirá en el primer núcleo con vocación urbana del *castrum* de Calp, primera fase de la necesaria concentración poblacional que los nuevos señores de la tierra, en nuestro caso, la casa de Lauria, exigía para ejercer una intensa explotación económica y un mayor control fiscal sobre los pobladores del territorio.

La Pobra de Ifach, por su abundante y variado registro arqueológico, es un paradigma de las *novas poblas* en abanico construidas como centros de asentamiento de los colonos desplazados hasta las zonas conquistadas procedentes de diferentes puntos de la Corona de Aragón. Su temprana destrucción producida en el año 1365, narrada por las fuentes y confirmada por la arqueología, siguió de una fase de progresivo abandono, hasta inicios del siglo XV como establece la arqueología y una buena parte de las dataciones radiocarbónicas realizadas sobre muestras óseas de su *cimiterium* o necrópolis.

En este trabajo presentamos el estudio de un importante conjunto con más de un centenar de piezas que recoge todos aquellos grafitos sobre recipientes cerámicos, atendiendo tanto al plano formal sobre el que se realizan, esto es, la tipología formal y funcional, como a su intencionalidad y aspectos técnicos. De todo ello se extraen unas primeras conclusiones preliminares en relación a sus patrones de distribución, funcionalidad y, sobre todo, a su origen, que en algunos casos, hemos podido relacionar con marcas de propiedad para su identificación y uso en espacios de uso colectivo.

Intervención arqueológica en el Castillo de Cortes o de La Pileta (Cortes de Pallás) para la fase I de consolidación.

Enrique Díes Cusí, Alizaz Coop. V.

Laura Martín Burgos, Alizaz Coop. V.

Rosario Serrano Pérez, Alizaz Coop. V.

José Tierno Richart, Alizaz Coop. V.

La caída en 2022 de parte del coronamiento de la torre de La Pileta (Cortes de Pallás), motivó la redacción de un proyecto de intervención de urgencia para consolidar las estructuras restantes y reponer las partes caídas por el arquitecto Tirso J. Ávila y el arquitecto-técnico Alberto Marco.

Este proyecto, convertido ya en la Fase I de intervención en el castillo de Cortes o de La Pileta, contaba con los resultados de las campañas que, bajo la dirección de José Luís Jiménez y Enrique Díes, se realizaron en los años 2006 y 2007. Aun así, en esta fase, llevada a cabo entre febrero y agosto de 2023 bajo la dirección de José Tierno y Enrique Díes, se ha ampliado la zona excavada para completar la zona de encuentro de la torre portal con la muralla.

Los resultados de la excavación y de la consolidación han aportado muchos datos sobre la construcción de la torre y sobre la evolución del castillo. En esta comunicación presentamos un resumen de todos ellos, así como los objetivos para la próxima fase de intervención.

Restauració i consolidació de la Torre Triangular del Castell d'Eslida.

Daniel Leal Vilches, Arqueólogo colegiado nº 16540

Francisco José Redondo Sanz, Arqueólogo colegiado nº 16544

En la present comunicació, es presentaran els resultats preliminars i els plantejaments inicials resultants de l'excavació arqueològica realitzada en els mesos de juliol i agost de 2023, dins del projecte de la FASE I del Pla director de Recuperació del Castell d'Eslida, aprovat l'any 2019. Aquest projecte se centra en la restauració de la torre triangular situada a l'est del recinte fortificat. A més, s'han realitzat diversos sondejos arqueològics fins a aconseguir cota estèril en el recinte superior (sobirà), pròxim a l'aljub. Amb això es pretén determinar la potència arqueològica existent en el recinte superior i intentar determinar la funcionalitat dels arcs apuntats existents en una xicoteta estada situada al costat de l'aljub, a l'oest de la torre principal de la fortalesa. Es presentaran les restes arqueològiques que han aparegut en aquests sondejos, permetent establir una seqüència d'ocupació aproximada, mancant seguir amb les investigacions de les següents fases del projecte de recuperació del Castell.

El Aula de Arqueología Mediterránea de la Universitat Jaume I: un foro abierto a los investigadores, docentes, estudiantes y a la sociedad en general.

José Manuel Melchor Monserrat (Museo Arqueológico de Burriana, nº Col. 13.260)

Elvira Safont Cruz (Universidad Politécnica de Valencia)

Josep Benedito Nuez (Universitat Jaume I de Castellón)

El Aula de Arqueología Mediterránea nace en el año 2022 de la colaboración entre la Universitat Jaume I de Castellón y el Museo Arqueológico de Burriana. El Aula canaliza sinergias procedentes de universidades extranjeras, centros de investigación, Diputación de Castellón o el Ayuntamiento de Burriana, y pretende servir de impulso para el desarrollo de proyectos y ser un nexo entre los investigadores, docentes, estudiantes y la sociedad en relación con la arqueología.

Entre las actividades desarrolladas por el Aula, están los seminarios internacionales sobre villas marítimas romanas, donde destacados especialistas se han reunido en la UJI, y cuyos resultados se publican en editoriales internacionales. Además el Aula, la Università di Macerata (Italia) y la Université de Lorraine (Francia) organizan el International Course on Archaeology and Cultures of the Ancient Mediterranean que proporciona a los estudiantes conocimiento de fundamentos teóricos, metodologías y técnicas arqueológicas, consiguiendo competencias dirigidas a la protección y difusión del patrimonio arqueológico en una dimensión transmediterránea.

La Casa del Iloch de Sinyent, Polinyà del Xúquer. Un edificio gótico poco conocido.

Fernando Cotino Villa, Arqueólogo colegiado 14.398. CDL Castellón y Valencia

Maria Clausi Sifre, Arqueóloga colegiada 14.398. CDL Castellón y Valencia

Entre 2014 y 2019 tuvimos ocasión de llevar a cabo tres intervenciones de diferente tipo en relación con la Casa o Granja de Sinyent. Una prospección en 2014, sondeos arqueológicos un reconocimiento general del edificio en 2017 y el seguimiento de unos trabajos de restauración urgente en 2019. A raíz de los citados trabajos igualmente se colaboró en la redacción del Plan Especial de Protección del edificio.

Singularmente, en los trabajos de 2017 pudimos documentar los niveles de piso originales del edificio, al igual que ciertos elementos que permiten caracterizar parcialmente su planta original. Adicionalmente se llevó a cabo una inspección del edificio que permitió establecer ciertas pautas para su comprensión y supuso la localización de evidencias de pinturas de edad, en principio, medieval hasta el momento desconocidas.

Les muralles de Bellaguarda (Altea).

Juan Vicente Martín Devesa, Llicenciat en Història i Arqueòleg

El nucli històric de Bellaguarda era en origen una pobla medieval del segle XIV, les restes de la qual van estar engolides pel creixement del nucli urbà d'Altea. Tot el seu entorn està protegit per l'Ajuntament d'Altea dins del seu catàleg amb la denominació de Castellet de Bellaguarda (BIC 06). En 2008 es va realitzar la primera hipòtesi del seu traçat, però ha estat gràcies als seguiments arqueològics des de 2016 que s'han pogut detectar alguns vestigis dels llenços de la muralla medieval. Amb les últimes troballes hem pogut establir les dimensions bàsiques del mur i la seua tècnica constructiva. Per completar la informació en octubre de 2023 s'ha fet un anàlisi per refracció de raigs X vinculant els diferents trams i les restes de l'antic molí que es trobava fora muralles. Amb els resultats obtinguts ja podem establir una planta de la Bellaguarda medieval.

ÈPOCA MODERNA I CONTEMPORÀNIA

La importància de l'arqueologia de l'arquitectura en edificis recents: resultats de l'estudi previ arqueològic i cales muràries en el celler de Trulls de Daüd, a Lliria (València).

Miquel Sánchez Signes, Arqueòleg municipal de Lliria. Ajuntament de Lliria, València. Col·legiat número 3751 CDL Alacant

Vicente Iglesias Pardo, Arqueòleg professional. Col·legiat número 16601 CDL València i Castelló

Des de fa anys, l'arqueologia de l'arquitectura ha esdevingut una eina fonamental per a la comprensió dels edificis històrics abans d'escometre una intervenció de rehabilitació o de restauració en ells. La col·laboració amb els arquitectes projectistes es converteix en un fet molt necessari per a assolir els resultats més adequats, fins i tot en edificis sense una excessiva antiguitat. És el cas del celler llirià conegut com Trulls de Daüd, una edificació la cronologia de la qual se situava cap al segle XVIII, però sense gaire informació sobre el seu origen, evolució arquitectònica o construcció. La realització en 2022 de diverses cales muràries i la lectura integral de l'immoble han permés la seua interpretació històrica i constructiva, i l'adaptació del projecte de rehabilitació per fases a les dades obtingudes. Es presenten aquests resultats i un repàs a la història d'aquest important edifici patrimonial de Lliria.

Estudi i restauració del Clot de neu del Pas de la Rabosa de Benifato (Alacant).

Juan Vicente Martín Devesa, Llicenciat en Història i Arqueòleg

Els clots de neu eren dipòsits de captació i conservació de neu sense coberta permanent, de menor capacitat que les grans caves o pous coberts amb cúpula.

En el marc del programa de catalogació i difusió del patrimoni en pedra seca de la Generalitat Valenciana (DOGV nº 9542 de 27.02.2023) per la recuperació, manteniment, conservació i protecció de l'arquitectura de pedra en sec al nostre territori, s'han portat endavant els treballs de restauració en pedra seca del "Clot de neu del pas de la Rabosa" al terme municipal de Benifato (Núm. exp. CUPESE.2023.03.17).

Aquesta intervenció ha comptat amb seguiment arqueològic el que ens ha permès documentar i analitzar les tècniques constructives, els elements auxiliars, com les rampes d'accés o l'andana de càrrega, així com altres característiques d'aquestes peculiars estructures que van estar en funcionament a la Serra d'Aitana fins a principi del segle XX.

Arqueología del pastoreo: los corrales de Millares (Valencia) y su relación con los caminos óptimos y tradicionales.

Alexandra Valeria Martín Sidro, Empresa Arquivolta

Trinidad Martínez i Rubio, Empresa Arquivolta, número de colegiada 16531 CDL València i Castelló

Este trabajo pone su foco en los movimientos pastoriles en torno a Millares (Valencia) desde una perspectiva etnoarqueológica. Para ello, se ha llevado a cabo un estudio de los corrales del término y se ha analizado la relación que estos tienen con la red de caminos tradicionales del municipio, ambas dos estructuras clave en las actividades pastoriles. Por un lado se han analizado las características básicas de las construcciones: la ubicación y el entorno, el uso, las tipologías presentes, la técnica constructiva, la evolución y el estado de conservación. Por otro, respecto a las vías pecuarias, se ha estudiado su configuración, la ubicación de los corrales respecto a estas y su relación con los caminos óptimos calculados que articulan el territorio que hoy es el término municipal de Millares con los territorios vecinos, con el objetivo de establecer posibles pautas del movimiento pastoril.

La intervención arqueológica en el Molí del Arròs (Burriana-Castellón).

Andrea Zamarro Falcó, Nº Col: 16721 (Universitat Jaume I)

José Manuel Melchor Monserrat, Museo Arqueológico de Burriana

Rosa Serra García, Museo Arqueológico de Burriana

Durante los trabajos arqueológicos relacionados con la urbanización PAI Sant Gregori Golf Burriana (Castellón) realizados a lo largo del año 2022 se llevó a cabo la intervención en el conocido como Molí de l'Arròs, un antiguo molino harinero conocido desde época Moderna y ubicado en el término municipal.

Este se encontraba arrasado en su parte superior desde principios del siglo XX.

En la excavación se documentaron una serie de cimentaciones correspondientes a parte del molino y su toma de agua, así como niveles de distintos periodos, estableciéndose dos fases constructivas relacionadas a priori con las épocas Bajomedieval, Moderna y Contemporánea. En los citados trabajos también se documentaron, se limpiaron y restauraron los restos de maquinaria y planchas de metal que formarían parte de un taller clandestino de falsificación de monedas, que probablemente estuvo en funcionamiento a finales del siglo XIX.

El refugio antiaéreo del convento: un nuevo hallazgo arqueológico de la Guerra Civil en Nules (Castellón).

Jose F. Albelda García, Arqueólogo, colegiado CDL nº 16.238

En octubre de 2023, se llevó a cabo una intervención por parte del equipo de Arqueocas en la plazuela del convento de los PP Carmelitas de Nules, con la intención de hallar el acceso a un refugio antiaéreo existente en el subsuelo. El hallazgo sorprendió a los técnicos, corporación municipal y vecinos debido al excelente estado de conservación de la estructura, lo que hizo que la prensa, radio y televisión se interesaran por el asunto, que ha tenido una gran repercusión mediática.

En esta comunicación mostraremos las imágenes del hallazgo y explicaremos el proceso y resultados preliminares de la intervención, que derivará en breve en un proyecto arquitectónico para la puesta en valor del refugio antiaéreo.

COMUNICACIONES: *Gestió i difusió del patrimoni*

El pla de posada en valor de l'art rupestre.

Pilar Vidal Monferrer, Directora del Parc Cultural Valltorta- Gassulla

En aquesta comunicació parlarem sobre un model de gestió-difusió que ha posat en valor l'art rupestre del territori valencià, tot i que ens centrarem en les comarques castellonenques. El Pla de Posada en Valor de l'Art Rupestre es va encetar al 2019, per tant, és moment de fer una valoració dels resultats per una banda i per altra pensem que és un model exportable a la gestió-difusió del patrimoni arqueològic.

En la comunicació explicarem com es va impulsar el projecte des de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport a partir de la problemàtica que manifestaven els municipis en relació als abrics d'art rupestre: molts dels indrets estan condicionats per a ser visitats, però, els municipis xicotets no disposaven de personal per fer la visita o no tenien guies especialitzats en la temàtica. Es tracta d'explicar els objectius que ens van plantejar, els recursos necessaris, el paper de l'administració, el disseny del pla, la coordinació i la difusió. Finalitzarem l'exposició parlant de la valoració i dels resultats del PPVAR.

El Patrimonio Arqueológico: una vía para dinamizar un territorio. El caso del yacimiento ibérico del Castillejo de Losa del Obispo.

Víctor M. Algarra Pardo, Gabinete de Arqueología Algarra y Berrocal, col. 13.482

El inicio de la recuperación del yacimiento ibérico del Castillejo de Losa del Obispo nace de una demanda social desde el marco local. Los profesionales de la arqueología, tras una valoración patrimonial, pueden y deben dar respuesta a esa petición de la ciudadanía. A partir de ese momento, la ruina pasa a ser un medio activo en la dinamización de un territorio. El objetivo es alcanzar el máximo conocimiento del Bien, asegurando el rigor científico, pero considerando que su gestión se ha de realizar desde una visión amplia y multidisciplinar, que se centre, a la vez que en sus restos materiales estrictos, en la mejora medioambiental y paisajística, en la mejora de la articulación del territorio y en el aprecio social del yacimiento. Teniendo en cuenta, además, que todas las actuaciones de recuperación arqueológica y puesta en valor deben regirse por el principio del máximo respeto por el medio ambiente y economía de recursos, por ello por una búsqueda de la mayor sostenibilidad de las acciones.

El projecte d'investigació, recuperació i posada en valor de la mansio Ildum (Vilanova d'Alcolea, Castelló).

Pablo García Borja, Universidad Nacional de Educación a Distancia. Centro asociado Alzira-València

David López Serrano, Estrats. Treballs d'Arqueologia S.L.

Joan Enric Palmer Broch, Arqueòleg. Investigador independent

Guillermo Pascual Berlanga, Universidad de Cádiz. Investigador Margarita Salas

Les restes arqueològiques que testimonien el pas de la via Augusta pel territori valencià no són abundants. En aquest sentit, en la Plana Alta els diferents estudis realitzats han permès establir una proposta acurada del seu traçat. Un dels jaciments utilitzats en aquests estudis és el de l'Hostalot (Vilanova d'Alcolea), identificat com la *mansio Ildum*, una de les postes oficials que l'imperi romà utilitzà per al correcte funcionament del sistema de comunicacions entre la capital i els diferents territoris de la Mediterrània. L'any 2018 l'ajuntament de Vilanova d'Alcolea va iniciar un projecte destinat a adquirir, investigar i dotar de valor cultural aquest jaciment arqueològic. Presentem un resum de les activitats realitzades fins la data i de les interpretacions que es deriven de les actuacions arqueològiques.

Arqueologia aplicada a la millora de la gestió de l'aigua o Projecte Vrcevs Acquae.

Esperança Huguet Enguita, Arqueòloga Professional, núm. de col·legiada 16.076

En aquesta comunicació s'abordarà com l'arqueologia pot contribuir a la millora de la gestió de l'aigua i la reducció d'envasos de plàstic amb el cas concret del Projecte *Vrcevs*, un projecte multidisciplinar, desenvolupat per iniciativa d'Ematsa, l'empresa d'aigua municipal de Tarragona, on una gerra d'inspiració romana, actualitzada i reelaborada, intenta incentivar el consum d'aigua de l'aixeta als restaurants i bars de l'antiga *Tarraco*.

Didàctica, gestió i divulgació del jaciment tardoantic de València la Vella (Riba-roja de Túria).

Belisa Tarín, Investigadora independent

Itziar Gutiérrez, Investigadora independent

Òscar Caldés Aquilué, Investigador predoctoral de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica

El projecte arqueològic de València la Vella arrancà la seva vida el 2016, mitjançant un conveni entre el Institut Català d'Arqueologia Clàssica i l'ajuntament de Riba-roja de Túria,

amb l'objectiu de dinamitzar un jaciment que era una de les grans incògnites dins de l'arqueologia de l'entorn de València, així com integrar una proposta didàctica més dins del parc natural del riu Túria.

Amb aquesta voluntat des del projecte de València la Vella cada any es realitza un curs d'arqueologia cristiana i visigoda, on alumnes de diverses universitats estatals i europees aprenen durant tres setmanes a l'estiu sobre aspectes del món tardoantic. Durant el curs també tenen lloc xerrades divulgatives a Riba-roja, obertes al públic, així com una jornada de portes obertes.

Els darrers anys també s'ha implementat des de Riba-roja la festa del *dux*, en relació amb el palau del Pla de Nadal, residència del dux Teodomir, i on des del projecte també es busca una participació directa per a que la població local prengui consciència del seu passat.

Exposición y puesta en valor del molino califal de Roterós (València).

Paloma Berrocal Ruiz, Gabinete de Arqueología Algarra y Berrocal

En el año 1997 el SIAM de València descubrió los restos de dos cárcavas pertenecientes a un molino hidráulico de época califal ubicado en la ladera sur del Turia. La importancia de los restos llevó a la Administración a declararlos BIC y obligar a integrarlos en la futura construcción.

Nuestro trabajo ha consistido en realizar la excavación completa del solar y una puesta en valor de las cárcavas que han quedado integradas en el zaguán de la promoción privada de viviendas.

La puesta en valor ha sido el resultado de diversas conversaciones y negociaciones entre ayuntamiento-conselleria-promotora-equipo de dirección científica, resultado de las cuales podrá disfrutarse de una visita libre y gratuita de los restos en el interior de una promoción privada.

Inscripciones modernas en latín por las calles y edificios de Valencia.

Julián Espada Rodríguez

Ángel Alexandre

En diversas publicaciones se pueden encontrar las Inscripciones Romanas en las calles de Valencia-ciudad; pero por ellas también encontramos otros tantos epígrafes también en Latín, pero de época moderna, desde el s. XVII hasta tiempos relativamente recientes, en que el monumento conmemorativo epigráfico redactado en Latín le da mayor solemnidad. No es poca su presencia en nuestras calles, aunque deben de haber desaparecido algunas de

ellas o están almacenadas, lo que ignoro. Es posible también que en mis indagaciones transeúntes se me haya pasado alguna.

XARQ: Espai de divulgació arqueològica.

Joaquim Botella Pascual, Arqueòleg i divulgador xarqdivulgacio@gmail.com, núm. Col·legiat: 16.612

La present comunicació es centrarà en el projecte de divulgació científica anomenat XARQ. Esta iniciativa té com a objectiu mostrar didàcticament què és l'arqueologia i crear consciència patrimonial a través de les xarxes socials — Instagram, Facebook, X (Twitter) i WordPress)—, en valencià. Explorarem com XARQ utilitza les xarxes socials i la web per acostar l'arqueologia al públic en general, involucrant a la comunitat en l'exploració i

comprensió del nostre passat. Analitzarem el seu enfocament didàctic, accessible, amé i visual per despertar l'interés per l'arqueologia. Així mateix, com promociona el patrimoni cultural valencià en un ampli espectre d'audiències, i dona veu a la professió. I finalment, destacarem els problemes, desafiaments i oportunitats que enfronta XARQ en la seua missió d'acostar l'arqueologia a la societat actual.

El convento de San Guillermo en Castielfabib, un escenario de recuperación comunitaria.

Angela López Sabater, Arquitecta. Coordinadora de Didáctica Patrimonial en ARAE Patrimonio y Restauración SLP - araekids@gmail.com

Xavier Laumain, Arquitecto en ARAE Patrimonio y Restauración SLP xavier@arae.es

Carme Saüch Aparicio, Arqueóloga. TEA difusión cultural - tea@teadifusiocultural.com

Alvaro Vázquez Esparza, Arquitecto

El pasado verano, la Asociación Cultural de Castielfabib organizaba las decimoterceras jornadas de voluntariado en las ruinas de su antiguo convento de San Guillermo, del siglo XIV. Durante algo más de diez años grupos de voluntarios (veraneantes o vecinos de la población) han ayudado a, bajo supervisión técnica, excavar, clasificar y proteger los restos que yacían abandonados desde hace más de 100 años.

Este año ha sido la campaña más exitosa hasta la fecha. Se han descubierto numerosas piezas de yeso que decoraban los muros interiores de la iglesia (algo más de 200 unidades) y algunas pinturas murales. Pero lo más relevante son las estructuras arquitectónicas que, derrumbadas aunque completamente conservadas, nos dan pistas del momento del desmontaje del complejo conventual.

En estas jornadas de arqueología se fomenta la participación activa de la comunidad local, consiguiendo la sensibilización, compromiso, empoderamiento y preservación de su propio patrimonio y promoviendo un sentido de propiedad y conexión con su pasado.

La recuperación patrimonial de la casa natalicia de Jorge Juan y Santacilia en Novelda (Alicante). Vivienda de nobles en plena vida rural del Vinalopó.

Verónica Quiles López, Vocal de Patrimonio del CDL de Alicante

El seguimiento de la obra de rehabilitación y puesta en valor de la vivienda natalicia de Jorge Juan y Santacilia “El Fondonet” en Novelda (Alicante), ha permitido recuperar parte del patrimonio histórico y arqueológico que las fuentes documentales nos describían.

La primera actuación en la finca de los Juan, “El Fondó”, ha sido rescatar todos los procesos de producción dedicados a la elaboración de vino, aceite y uva pasa, entre otros.

La segunda ha sido la localización en un área más o menos de las mismas dimensiones de la actual casa y almazara, los restos de la vivienda que adquirió el bisabuelo de Jorge Juan, el Doctor Juan de Vergara a comienzos del siglo XVII. Documentamos muros de mampostería y tapial, grandes dovelas descontextualizadas y parte de la almazara primigenia y tinajas cerámicas que, como mínimo, nos remontaría a los moriscos y abre una nueva línea de investigación sobre los espacios rurales irrigados y alquerías musulmanas.

Fer memòria des de l'arqueologia i els museus. L'exposició 'Arqueologia de la memòria. Les fosses de Paterna'.

Andrea Moreno Martín, Arqueòloga i gestora cultural

Tono Vizcaíno Estevan, Arqueòleg i gestor cultural

L'arqueologia és una ferramenta essencial en la construcció de la memòria democràtica. Recupera i estudia espais, cultura material, restes humanes i relats associats al nostre passat recent. I, entesa des d'un compromís social i públic, l'arqueologia, a més a més, té el potencial de contribuir a la creació d'escenaris de reflexió col·lectiva i a la construcció de nous relats.

En aquesta comunicació, partim del projecte expositiu 'Arqueologia de la memòria. Les fosses de Paterna', desenvolupat al Museu de Prehistòria de València, per a parlar sobre els reptes i la necessitat d'abordar un passat traumàtic –com és el de la repressió franquista de postguerra– des del marc epistemològic de l'arqueologia forense i a través del llenguatge expositiu.

Recuperación de la Memoria Histórica. ¿Qué y para quién?

Alma Lerma Guijarro, Palimpsestos (Revista), N.º Col.: 16706

Últimamente está en auge el concepto de “Recuperación de la Memoria Histórica”, pero qué es y qué conlleva y para qué y quién se hace es un punto a reflexionar. Esta comunicación pretende reflexionar sobre dicha forma y finalidad de estudios e intervenciones que, tras pasar por ese proceso de recuperación se difunde en el presente de forma sesgada y bajo intereses muy claros. El objeto de estudio principal de la comunicación, aunque se mencionarán otros, es el caso de la excavación de las chabolas de la Calle Pironcelli en Vallekas – Madrid, que para recuperar y dignificar la memoria de las antiguas chabolistas de esa parcela a través de la excavación y estudio de sus restos, echaron previamente a actuales chabolistas que ocupaban y vivían en dicha parcela.

La Planificación de los talleres didácticos del Museo Dámaso Navarro de Petrer. Un ejemplo de coordinación entre la concejalía de educación y el museo.

Fernando E. Tendero Fernández

Rosa M. Delegido García

Ayuntamiento de Petrer

Desde hace más de una década, la Concejalía de Educación del Ayuntamiento de Petrer coordina los talleres municipales que ofertan las distintas áreas y concejalías a los centros educativos de la villa. En esta oferta se encuentran los talleres didácticos de temática histórica y patrimonial que prepara el Museo Dámaso Navarro para los distintos ciclos, desde infantil a bachillerato, que se realizan en los monumentos, centro histórico, aulas o en el propio museo.

La presente comunicación muestra la gestión que anualmente se realiza al inicio de cada curso escolar para que se coordine al profesorado de los centros educativos petrerenses con el equipo técnico del Museo Dámaso Navarro, para realizar las actividades a lo largo del curso. Con ello se consigue establecer una comunicación directa entre el profesorado interesado en los talleres y el museo, agilizando las reservas de los mismos y estableciendo la planificación de actividades a lo largo de todo el curso.